

УДК 342.347.97.99

Л. Я. ГОНЧАР,

аспірантка Львівського університету бізнесу і права

АНАЛІЗ ОСНОВНИХ КРИТЕРІЇВ КЛАСИФІКАЦІЇ НОРМАТИВНО-ПРАВОВИХ АКТИВ, ЩО ВИЗНАЧАЮТЬ ПРАВОВІ ЗАСАДИ ОРГАНІЗАЦІЇ ДІЯЛЬНОСТІ АДМІНІСТРАТИВНИХ СУДІВ

На підставі аналізу наукових поглядів учених досліджено сутність поняття «правові засади». Надано авторське бачення тлумачення поняття «правові засади організації діяльності адміністративних судів». Наголошено, що ефективним інструментом в аспекті полегшення застосування нормативно-правових актів, спрямованих на організацію діяльності адміністративних судів, є їх класифікація. Доведено, що найбільш суттєвим критерієм класифікації правових засад організації діяльності адміністративних судів є юридична сила нормативно-правового акта, який ці засади встановлює.

Ключові слова: правові засади, класифікація, нормативно-правовий акт, організація діяльності, адміністративні суди.

Gonchar, L.Y. (2016), "Analysis of the main criteria for the classification of regulations defining legal basis of organization of administrative courts' activities" ["Analiz osnovnykh kryteriiv klasyfikatsii normatyvno-pravovykh aktiv, shcho vyznachaiut pravovi zasady orhanizatsii diialnosti administratyvnykh sudiv"], *Pravo i Bezpeka*, No. 4, pp. 41–46.

Постановка проблеми. Одним із найефективніших механізмів охорони й захисту порушених, оспорюваних або невизнаних прав, свобод та інтересів фізичних і юридичних осіб, що функціонує в усіх розвинутих країнах світу, є діяльність спеціально уповноважених органів державної влади – судів. При цьому в деяких країнах такі органи входять до системи органів судової влади, в інших є позасудовими органами, але в загальному значенні вони отримали назву органів адміністративної юрисдикції, уповноважених вирішувати публічно-правові спори між фізичними та юридичними особами, з одного боку, й представниками влади – з іншого. В Україні функцію органів адміністративної юрисдикції, наділених повноваженнями розглядати та вирішувати вищевказану категорію публічно-правових спорів, на сьогодні здійснюють адміністративні суди. Зауважимо, що відповідно до конституційних приписів діяльність будь-якого державного органу повинна ґрунтуватися на нормах законодавчих актів [1]. Не є винятком у цьому аспекті й організація діяльності адміністративних судів.

Стан дослідження. Дослідженню окремих проблемних аспектів організації діяльності адміністративних судів присвячували свої наукові праці такі вчені, як О. М. Музичук, І. Б. Заверуха, О. М. Перунова, А. В. Корж, В. М. Корецький, О. Ф. Скакун, О. Ю. Хабло, А. Т. Комзюк, Р. О. Куйбіда, Р. С. Мельник, О. М. Пасенюк, Н. Б. Писаренко, А. В. Руденко та інші. Однак єдиного комплексного дослідження щодо визначення основних критеріїв

класифікації нормативно-правових актів, що визначають правові засади організації діяльності адміністративних судів, проведено так і не було.

Саме тому **метою** статті є визначити основні критерії класифікації нормативно-правових актів, що визначають правові засади організації діяльності адміністративних судів.

Виклад основного матеріалу. Пропонуємо розпочати з визначення сутності самої категорії «правові засади». Так, в основу терміна «правові засади» покладено таку складну й багатоаспектну категорію, як право. При цьому в науково-правових колах вищезгадану категорію узвичаєно розуміти із суб'єктивного й об'єктивного аспектів. Говорячи про правові засади діяльності відповідної державної інституції, на увазі слід мати «право» саме з його об'єктивного розуміння. Зокрема, як зауважує О. Ю. Хабло, об'єктивне право – це норма, закон, а суб'єктивне право – це можливість суб'єктів діяти певним чином у рамках об'єктивного права [2, с. 39]. Інакше кажучи, визначаючи сутність категорії «правові засади» організації діяльності адміністративних судів, слід мати на увазі нормативно-правові акти, на яких і відповідно до яких здійснюється такий процес.

В юридичній енциклопедичній літературі відмічають, що нормативно-правовий акт являє собою основне джерело права в державі соціально-демократичної орієнтації. Поширеність нормативно-правових актів пояснюється перевагами такого способу вираження юридичних норм саме з огляду на загальнолюдські

принципи права: чітко, ясно й однозначно формулювати зміст юридичних прав та обов'язків, якнайшвидше доводити до відома адресатів юридичної норми її зміст, забезпечувати сприятливі умови для правильного й адекватного розуміння адресатом змісту норми права, оперативно змінювати чи скасовувати юридичну норму, впорядковувати, погоджувати, систематизувати численні юридичні норми [3, с. 171]. У контексті вищевикладеного виникає питання стосовно того, які саме акти слід вважати нормативно-правовими. Відповідь міститься в наказі Міністерства юстиції України від 12 квітня 2005 року № 34/5, яким було затверджено Порядок подання нормативно-правових актів на державну реєстрацію до Міністерства юстиції України та проведення їх державної реєстрації, що визначає процедуру підготовки й подання до Міністерства юстиції України нормативно-правових актів міністерств, інших центральних органів виконавчої влади, а також інших органів, акти яких відповідно до законодавства підлягають державній реєстрації, та єдиний механізм їх розгляду й державної реєстрації в Міністерстві юстиції України. У пункті 1.4 зазначеного наказу встановлено, що нормативно-правовий акт – це офіційний документ, прийнятий уповноваженим на це суб'єктом нормотворення у визначеній законом формі та порядку, який встановлює норми права для неозначеного кола осіб і розрахований на неодноразове застосування [4]. Із запропонованого вище визначення сутності категорії «нормативно-правовий акт» здається можливим виокремити його основні ознаки: ухвалюється уповноваженим суб'єктом нормотворення, застосовується неодноразово та стосовно невизначеного кола осіб.

Окрім зазначеного вище, в науково-правових колах називають ще низку ознак, притаманних нормативно-правовому акту: він завжди містить нові норми права або змінює (скасовує) чинні, чітко формулює зміст юридичних прав та обов'язків; відповідає Конституції та міжнародним договорам держави, не суперечить актам вищої юридичної сили; складається з додержанням правил нормотворчої техніки – має форму письмового акта-документа та суворо визначені реквізити; доводиться до відома населення у встановленому законом порядку [5, с. 446]. Отже, тільки в разі, якщо правовий акт відповідає переліченим вище ознакам, його можна повною мірою розглядати як нормативно-правовий акт, а отже, і як акт, за допомогою якого визначено правові засади організації діяльності адміністративних судів.

Розглянемо більш детально найважливіші зі згаданих вище ознак нормативно-правового акта.

Так, говорячи про суб'єктів нормотворення, слід зазначити, що найголовнішим серед них виступає парламент – Верховна Рада України. Саме завдяки діяльності цього органу державної влади ухвалюються найважливіші нормативно-правові акти – закони України. Зокрема, як встановлено в ст. 75 Конституції України, єдиним органом законодавчої влади є парламент – Верховна Рада України [1]. Зауважимо, що питання, пов'язані з порядком підготовки та проведення сесій Верховної Ради, її засідань, формування державних органів, визначенням законодавчої процедури, процедури розгляду інших питань, віднесених до її повноважень, і порядок здійснення контрольних функцій Верховної Ради України встановлено на рівні закону «Про Регламент Верховної Ради України» від 10 лютого 2010 року [6].

Окрім Верховної Ради України, серед вищих органів державної влади як суб'єктів нормотворчості, які відповідно до положень чинного національного законодавства наділені компетенцією визначати правові засади організації діяльності адміністративних судів, слід назвати Президента України та Кабінет Міністрів України. Відповідно до п. 29 ч. 1 ст. 106 Конституції України Президент України підписує закони, ухвалені Верховною Радою України. Більш того, він на основі й на виконання Конституції та законів України видає укази й розпорядження, які є обов'язковими до виконання на території України [1]. У свою чергу, Кабінет Міністрів України відповідно до ст. 113 Конституції України є вищим органом у системі органів виконавчої влади. У межах своєї компетенції він видає постанови та розпорядження, які є обов'язковими для виконання [1].

Також серед суб'єктів нормотворення, які відповідно до положень чинного національного законодавства уповноважені визначати правові засади організації діяльності адміністративних судів, слід назвати центральні органи виконавчої влади. Відповідно до закону України «Про центральні органи виконавчої влади» від 17 березня 2011 року систему центральних органів виконавчої влади складають міністерства України й інші центральні органи виконавчої влади [7]. Особливе місце серед суб'єктів нормотворчості, що визначають правові засади організації діяльності адміністративних судів, посідає Державна судова адміністрація України. Відповідно до ст. 151 закону України «Про судоустрій і статус судів» від 2 жовтня 2016 року

Державна судова адміністрація України є державним органом у системі правосуддя, який здійснює організаційне та фінансове забезпечення діяльності органів судової влади в межах повноважень, установлених законом. З аналізу Положення Про Державну судову адміністрацію України, затвердженого рішенням Ради суддів України від 22 жовтня 2010 року № 12, випливає, що задля виконання своїх завдань Державна судова адміністрація України видає накази. Отже, саме завдяки діяльності вищезгаданих суб'єктів нормотворчості, результат якої проявляється в ухваленні відповідного нормативно-правового акта, встановлюються правові засади організації діяльності адміністративних судів України.

Наступні ознаки правового акта, що наділяють його властивостями нормативно-правового акта, можна віднести до єдиної групи ознак, що відрізняють його від правового акта індивідуальної дії й інтерпретаційних актів. У цьому випадку йдеться про такі ознаки: нормативно-правовий акт застосовується неодноразово та стосовно до невизначеного кола осіб, а також завжди містить нові норми права або змінює (скасовує) чинні, чітко формулює зміст юридичних прав та обов'язків. Інтерпретаційні акти, або ще як їх називають, акти тлумачення норм права, мають допоміжний характер і, як правило, «обслуговують» нормативно-правові акти. У свою чергу, індивідуальні акти (акти застосування норм права) породжують права й обов'язки лише в тих конкретних суб'єктів, яким їх адресовано, у конкретному випадку [5, с. 447]. Також серед ознак нормативно-правових актів, як уже згадувалося раніше, виділяють їх відповідність актам вищої юридичної сили. Досліджуючи сутність процесуальних актів-документів, О. М. Перунова звертає увагу на те, що юридична сила – це властивість офіційного документа, яка надається йому чинним законодавством, компетенцією органу, що його видав, і встановленим порядком його оформлення. Юридична сила документа забезпечується встановленим для кожного виду документів комплексом реквізитів – обов'язкових елементів укладення документів [8, с. 7]. Підкреслимо, що саме юридична сила нормативно-правового акта вказує на те, який акт слід застосовувати під час здійснення організації діяльності адміністративних судів, а також на місце такого акта серед інших.

Аналіз вищенаведених положень дав змогу дійти висновку стосовно того, що під правовими засадами організації діяльності адміністративних судів слід розуміти сукупність норматив-

но-правових актів, ухвалених уповноваженими суб'єктами нормотворчості у відповідності до визначеної законодавством процедури (оприлюднення, набрали законної сили тощо) й з урахуванням юридичної сили окремо взятого акта встановлюють нормативні приписи, згідно з якими й на виконання яких повинна будуватись організація діяльності адміністративних судів.

Вирішивши завдання зі з'ясування сутності правових засад організації діяльності адміністративних судів, можна перейти до дослідження окремо взятих нормативно-правових актів, що такі засади встановлюють. При цьому слід зазначити, що на сьогодні існує великий масив таких нормативно-правових актів, що ускладнює їх сприйняття й унеможливує здійснення детального аналізу кожного з них. Більш того, кількість таких актів постійно зростає, багато з них піддаються законодавчим редагуванням, що ускладнює їх відстежування й подальше правозастосування. Тому в рамках цього наукового дослідження буде проведено аналіз лише основних із вищезгаданих актів. Більш того, у контексті вищевикладеного зауважимо, що ефективним інструментом в аспекті полегшення застосування як правових засад організації діяльності адміністративних судів взагалі, так і окремо взятих нормативно-правових актів, на рівні яких визначено такі правові засади, може слугувати їх класифікація.

Етимологічно слово «класифікація» походить з латинської мови від «classis» – розряд, клас, а також «facio» – роблю, розкладаю [9, с. 259]. В юриспруденції класифікацію визначають як систему супідрядних понять (класів об'єктів) тієї або іншої галузі знань чи діяльності людини, що використовуються як засіб для встановлення зв'язків між цими поняттями чи класами об'єктів [10, с. 115]. І. Б. Заверуха підкреслює, що класифікувати означає розподіляти будь-які об'єкти за класами, відділами чи групами залежно від їх загальних ознак. Класифікація – це «взаємопідлеглість» понять (класів, об'єктів, явищ) у будь-якій галузі знань, складена з урахуванням загальних ознак об'єктів і закономірних зв'язків між ними. Класифікація дає змогу орієнтуватися в багатоманітності об'єктів і є джерелом знань про них [11, с. 244]. Д. В. Приймаченко зауважує, що класифікація являє собою науковий метод пізнання, в основі якого лежить логічна операція поділу обсягу поняття. Як правило, підставою для класифікації обирають ознаки, суттєві для цього явища. Будь-яка класифікація має сенс, якщо в результаті цієї роботи відбувається приріст

знань про досліджуваний об'єкт або якщо накопичені знання створюють певну систему, що дозволяє більш чітко відобразити його особливості [12, с. 258].

З аналізу зазначеного вище випливає, що в підґрунтя якійсї класифікації відповідних явищ має бути покладено відповідні критерії такої класифікації. У цьому контексті вважаємо слушною позицію О. М. Музичука, який зауважує, що класифікація (типологія) діяльності може здійснюватися за різними ознаками (підставами), тобто так званими критеріями класифікації, під якими варто розуміти певні риси й особливості того чи іншого об'єкта (суб'єкта діяльності), на підставі яких стає можливим його об'єднання в певні класифікаційні групи, визначення як спільних, так і відмінних ознак кожної з них [13, с. 275]. Таким чином, аналіз вищевказаних позицій дав змогу визначити класифікацію правових засад організації діяльності адміністративних судів як систему їх розподілу за критеріями, що вказують на основоположні риси й головні відмінності однієї правової засади від іншої.

Правові засади організації діяльності адміністративних судів можуть бути класифіковані за багатьма критеріями. При цьому вище, під час дослідження основоположних ознак нормативно-правового акта, нами вже було названо деякі з таких критеріїв. Так, нормативно-правові акти, що визначають правові засади організації діяльності адміністративних судів, можуть бути поділені залежно від суб'єкта нормотворчості на: 1) акти вищих органів державної влади – Верховної Ради України, Президента України, Кабінету Міністрів України; 2) акти центральних органів виконавчої влади – міністерств, служб, інспекцій, агентств; 3) акти органів, що входять до системи судової влади, – Державної судової адміністрації, Вищої кваліфікаційної комісії суддів; 4) акти органів суддівського самоврядування – зборів суддів, Ради суддів України, з'їзду суддів України; 5) локальні нормативно-правові акти місцевих державних адміністрацій, органів місцевого самоврядування.

Окрім цього, нормативно-правові акти, що встановлюють правові засади організації діяльності адміністративних судів, можуть бути класифіковані залежно від території, на яку поширюється їх дія: 1) загальнодержавні, тобто нормативно-правові акти, дія яких поширюється на всю територію України; 2) міжрегіональні, дія яких поширюється на декілька областей; 3) регіональні, дія яких поширюється на адміністративні суди, що функціонують у

межах окремо взятої області; 4) місцеві, дія яких поширюється на адміністративні суди, що функціонують у межах окремо взятого району, міста, району в містах, селища чи села.

Ще одним критерієм класифікації нормативно-правових актів, на рівні яких визначено правові засади організації діяльності адміністративних судів України, слід вважати форму ухвалення такого акта. За цим критерієм вищезгадані акти можуть бути класифіковані таким чином:

1) конституційні закони – законодавчі акти, які виходять із конституції та мають за мету конкретизувати основні конституційні положення шляхом регулювання найбільш важливих суспільних відносин або внести в неї зміни; акт, ухвалений з додержанням особливої ускладненої процедури, що володіє відносно інших нормативно-правових актів вищою юридичною силою. У свою чергу, серед таких законів можна також виділити названі (органічні) закони, тобто закони, необхідність ухвалення яких прямо передбачається чинною конституцією (або на яку є посилання в тексті конституції); ці закони мають однорядну з конституцією сферу правового регулювання. Реформуючі закони, тобто такі, якими вносяться зміни та доповнення в чинну Конституцію України, на відміну від органічних, після ухвалення отримують вищу юридичну силу та стають складовою частиною Конституції [5, с. 461–462];

2) кодифіковані та звичайні (ординарні закони) [5, с. 449];

3) постанови вищого представницького органу державної влади;

4) постанови Уряду;

5) укази Президента України;

6) накази центральних органів виконавчої влади та інших державних органів;

7) рішення органів у системі судоустрою й органів суддівського самоврядування.

Висновок. Наведені вище критерії класифікації правових засад організації діяльності адміністративних судів мають тісний взаємозв'язок і подекуди багато спільних положень, що в жодному разі не впливає на їх значення, оскільки в окремо взятому випадку дозволяє відповісти на низку важливих питань: який суб'єкт видав окремо взятий нормативно-правовий акт, на яку територію поширюється дія нормативно-правового акта, яке місце посідає нормативно-правовий акт як окремий елемент системи правових засад організації діяльності адміністративних судів тощо. Разом із тим значимо, що найбільш суттєвим критерієм класифікації правових засад організації діяльності

адміністративних судів слід визнати юридичну силу нормативно-правового акта, який їх встановлює. З урахуванням вищевказаного критерію правові засади організації діяльності адміністративних судів можуть бути презентовані

наступним чином: Конституція України, міжнародні договори України, кодифіковане законодавство та закони України, підзаконні нормативно-правові акти.

Список бібліографічних посилань

1. Конституція України: закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141.
2. Хабло О. Ю. Зловживання у сфері кримінального процесу: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09. Київ, 2008. 215 с.
3. Юридична енциклопедія: в 6 т./редкол.: Ю. С. Шемшученко (голова редкол.) та ін. Київ: Укр. енцикл. Т. 2: Д–Й. 1999. 744 с.
4. Про вдосконалення порядку державної реєстрації нормативно-правових актів у Міністерстві юстиції України та скасування рішення про державну реєстрацію нормативно-правових актів: наказ М-ва юстиції України від 12.04.2005 № 34/5. *Офіційний вісник України*. 2005. № 15. Ст. 799.
5. Скаун О. Ф. Теорія держави і права (Енциклопедичний курс): підручник. Вид. 2-ге, перероб. і допов. Харків: Еспада, 2009. 752 с.
6. Про Регламент Верховної Ради України: закон України від 10.02. 2010 № 1861-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2010. № 14–15, 16–17. Ст. 133.
7. Про центральні органи виконавчої влади: закон України від 17.03.2011 № 3166-VI. *Офіційний вісник України*. 2011. № 27. Ст. 1123.
8. Корж А. В. Документація право ділової форми: навч. посіб.; лекції та зразки док./Ін-т держави і права ім. В. М. Корещького НАН України; Нац. акад. внутр. справ України. Київ, 2002. 231 с.
9. Перунова О. М. Процесуальні акти-документи з цивільних справ: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.03. Харків, 2007. 204 с.
10. Юридична енциклопедія: в 6 т./редкол.: Ю. С. Шемшученко (голова редкол.) та ін. Т. 3: К–М. Київ: Юрид. думка, 2001. 792 с.
11. Заверуха І. Б. Проблеми правового регулювання державного боргу України: дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.07. Львів, 2007. 442 с.
12. Приймаченко Д. В. Адміністративна діяльність митних органів у сфері реалізації митної політики держави: дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.07. Дніпропетровськ, 2007. 477 с.
13. Музичук О. М. Контроль за діяльністю правоохоронних органів в Україні: монографія. Харків: Харків. нац. ун-т внутр. справ, 2010. 654 с.

Надійшла до редколегії 20.12.2016

ГОНЧАР Л. Я. АНАЛИЗ ОСНОВНЫХ КРИТЕРИЕВ КЛАССИФИКАЦИИ НОРМАТИВНО-ПРАВОВЫХ АКТОВ, ОПРЕДЕЛЯЮЩИХ ПРАВОВЫЕ ОСНОВЫ ОРГАНИЗАЦИИ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ АДМИНИСТРАТИВНЫХ СУДОВ

На основе анализа научных взглядов ученых исследована сущность понятия «правовые основы». Представлено авторское видение толкования понятия «правовые основы организации деятельности административных судов». Отмечено, что эффективным инструментом в аспекте облегчения применения нормативно-правовых актов, которые направлены на организацию деятельности административных судов, является их классификация. Доказано, что наиболее существенным критерием классификации правовых основ организации деятельности административных судов является юридическая сила нормативно-правового акта, который эти основы устанавливает.

Ключевые слова: правовые основы, классификация, нормативно-правовой акт, организация деятельности, административные суды.

GONCHAR L. Y. ANALYSIS OF THE MAIN CRITERIA FOR THE CLASSIFICATION OF REGULATIONS DEFINING LEGAL BASIS OF ORGANIZATION OF ADMINISTRATIVE COURTS' ACTIVITIES

The function of the administrative jurisdiction agencies in Ukraine having powers to hear and to judge public and legal disputes, now is performed by administrative courts.

The author has offered to understand under the legal principles of administrative courts' activities, the set of regulations approved by authorized rulemaking entities in accordance with procedures specified by the law (publication, entry into force, etc.) and taking into account the legal effect of a single act, which are regulatory requirements, according to which we have to build the organization of administrative courts' activities.

It has been determined that the legal principles of administrative courts' activities can be classified as follows: 1) acts of the supreme bodies of state power – Verkhovna Rada of Ukraine, President

of Ukraine, the Cabinet of Ministers of Ukraine; 2) acts of central executive bodies – ministries, services, inspections, agencies; 3) acts that are within the system of judicial power – State Judicial Administration, Higher Qualification Commission of Judges; 4) acts of judicial self-government – meetings of judges, the Council of Judges of Ukraine, the Congress of Judges of Ukraine; 5) local regulations of local state administrations and local self-governments. Besides, regulations that establish the legal principles of administrative courts' activities can be classified according to the territory, where they are applied and forms of the adoption of such an act.

It has been demonstrated that the most essential criterion for the classification of the legal principles of administrative courts' activities should be recognized the legal force of regulations that establishes them. Considering the mentioned above criterion, the legal principles of administrative courts' activities can be presented as follows: the Constitution of Ukraine, international agreements of Ukraine, codified law and the laws of Ukraine, subordinate regulations.

Keywords: *legal principles, classification, regulations, organization of activities, administrative courts.*

УДК [347.734:336.711](477)

О. В. ЦАРИКОВА,

*суддя Дніпропетровського окружного адміністративного суду,
аспірант Відкритого міжнародного університету розвитку людини «Україна»*

ПОРЯДОК ОРГАНІЗАЦІЇ ТА ЗАСТОСУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНИМ БАНКОМ УКРАЇНИ ЗАХОДІВ ВПЛИВУ

Проаналізовано нормативно-правову базу з регулювання порядку організації заходів впливу Національного банку України (далі – НБУ). За результатами проведеного аналізу запропоновано класифікувати ці заходи на примусові та застережні, а примусові, у свою чергу, розмежувати на санаційні заходи впливу та санкції. Встановлено невідповідність у переліках заходів впливу, закріплених чинним законодавством і нормативно-правовими актами. Запропоновано привести їх у відповідність один одному шляхом доопрацювання окремих положень НБУ. Внесено пропозиції щодо встановлення окремих критеріїв віднесення банківських операцій до ризикової діяльності банків.

Ключові слова: *Національний банк України, заходи впливу, санкції, порушення банківського законодавства, фінансове оздоровлення банку, банківське регулювання.*

Tsarikova, O.V. (2016), "The procedure for the organization and application of enforcement actions by the National Bank of Ukraine" ["Porядok orhanizatsii ta zastosuvannia Natsionalnym bankom Ukrainy zakhodiv vplyvu"], *Pravo i Bezpeka*, No. 4, pp. 46–51.

Постановка проблеми. Система практичної реалізації банківського регулювання в Україні й особливості застосування його правового забезпечення ґрунтуються на здійсненні банківського нагляду і контролю шляхом проведення аудиторських та інспекційних перевірок діяльності банків, а також на отриманні від них періодичної звітності, регулярної та нерегулярної інформації тощо. Проведення перевірок дозволяє зробити висновки щодо фінансового стану банку, рівня ризику здійснюваних операцій, перспектив розвитку та рівня безпеки прав і законних інтересів вкладників та кредиторів, а також щодо відповідності діяльності банку встановленим економічним нормативам, нормативам обов'язкового резервування та іншим вимогам, встановленим чинним законодавством і нормативно-правовими актами Національного банку України.

У разі отримання незадовільних фінансових результатів або виявлення фактів порушення вимог чинного законодавства НБУ вживає заходи щодо мінімізації негативних наслідків встановлених порушень та їх попередження, сприяє розробці й затвердженню програми оздоровлення банку, здійснює його рефінансування тощо. Ключовими факторами ефективності заходів, що запроваджуються НБУ в зазначеному контексті, є затверджений порядок їх проведення, організація та механізми практичної реалізації. Саме тому вдосконалення законодавчих положень у цій сфері є актуальним аспектом здійснення банківського регулювання, нагляду та контролю.

Стан дослідження. Питанням правового забезпечення функціонування інститутів державного регулювання та недержавних фінансових інститутів присвячено праці В. Б. Авер'янова,